

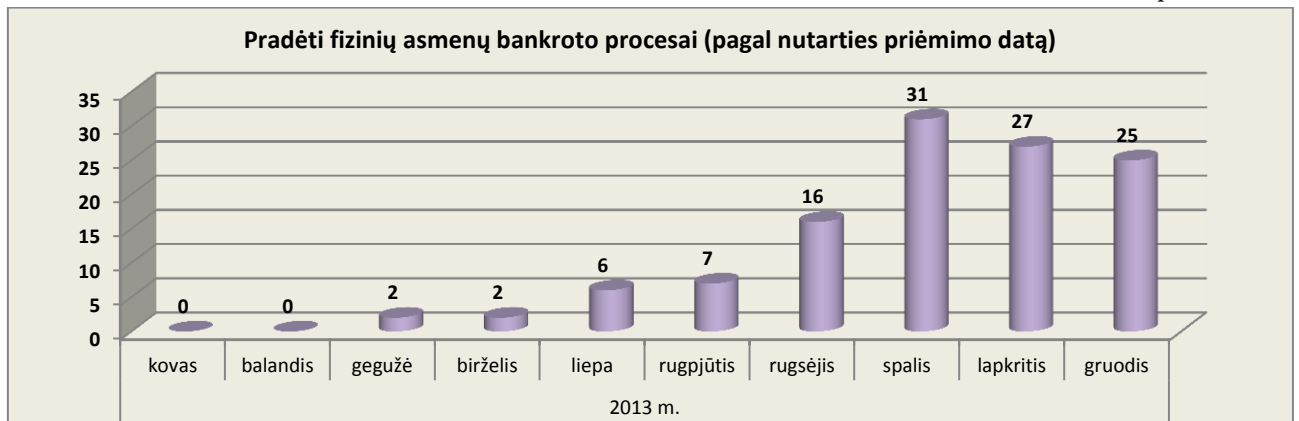
ĮMONIŲ BANKROTO VALDYMO DEPARTAMENTAS PRIE ŪKIO MINISTERIJOS

FIZINIŲ ASMENŲ BANKROTO PRIEŽASČIŲ ANALIZĖ

2014-03-06 Nr. A4-263
Vilnius

Nuo Fizinųjų asmenų bankroto įstatymo įsigaliojimo (2013 m. kovo 1 d.) iki 2013 m. gruodžio 31 d. bankroto bylos iškeltos 116 fizinųjų asmenų (žr. 1 paveikslą).

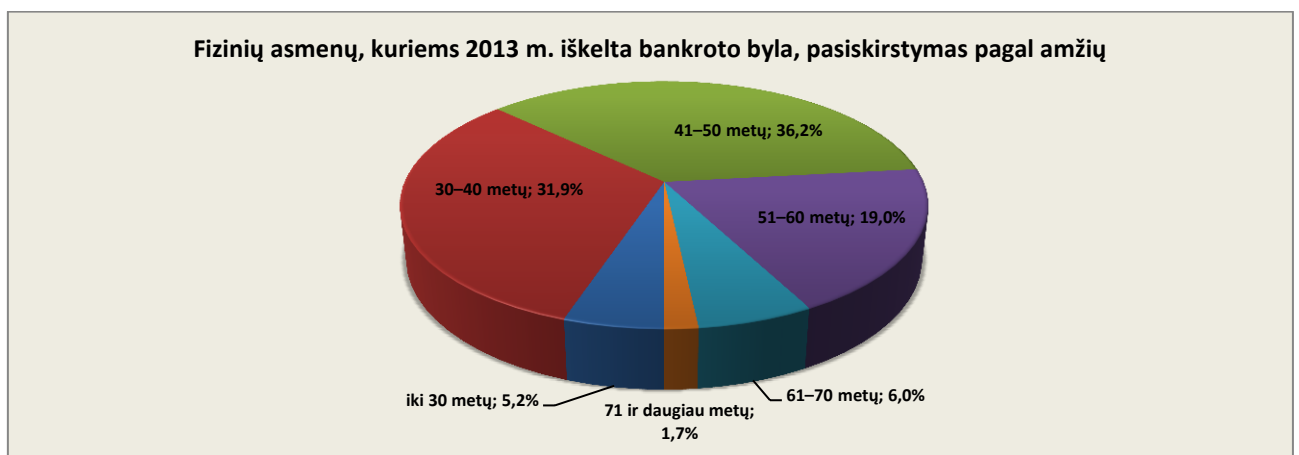
1 paveikslas

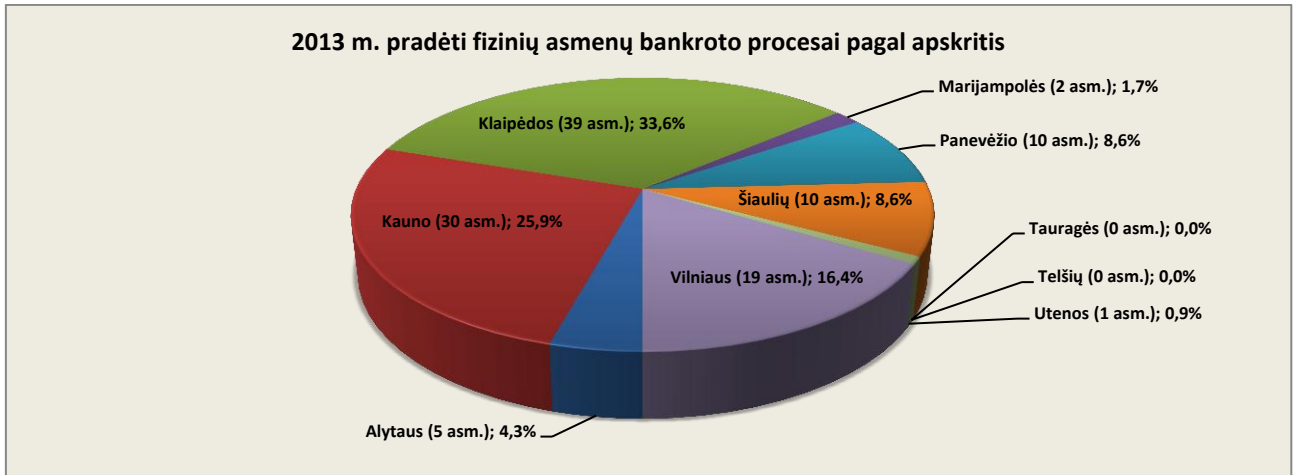
Iš 116 fizinųjų asmenų, kuriems 2013 m. iškelta bankroto byla, fizinio asmens kreditorių reikalavimų tenkinimo ir jo mokumo atkūrimo planai buvo patvirtinti 12 fizinųjų asmenų.

Fizinųjų asmenų, kuriems iškelta bankroto byla, vidutinis amžius – apie 45,7 m. (vyriausiojo fizinio asmens, kuriam iškelta bankroto byla, amžius – 74,2 m., jauniausiojo – 23,4 m.). Didžioji dalis fizinųjų asmenų, kuriems 2013 m. iškelta bankroto byla, patenka į 41-50 metų amžiaus grupę (36,2 proc.) bei 30-40 metų amžiaus grupę (31,9 proc.) (žr. 2 paveikslą).

2 paveikslas

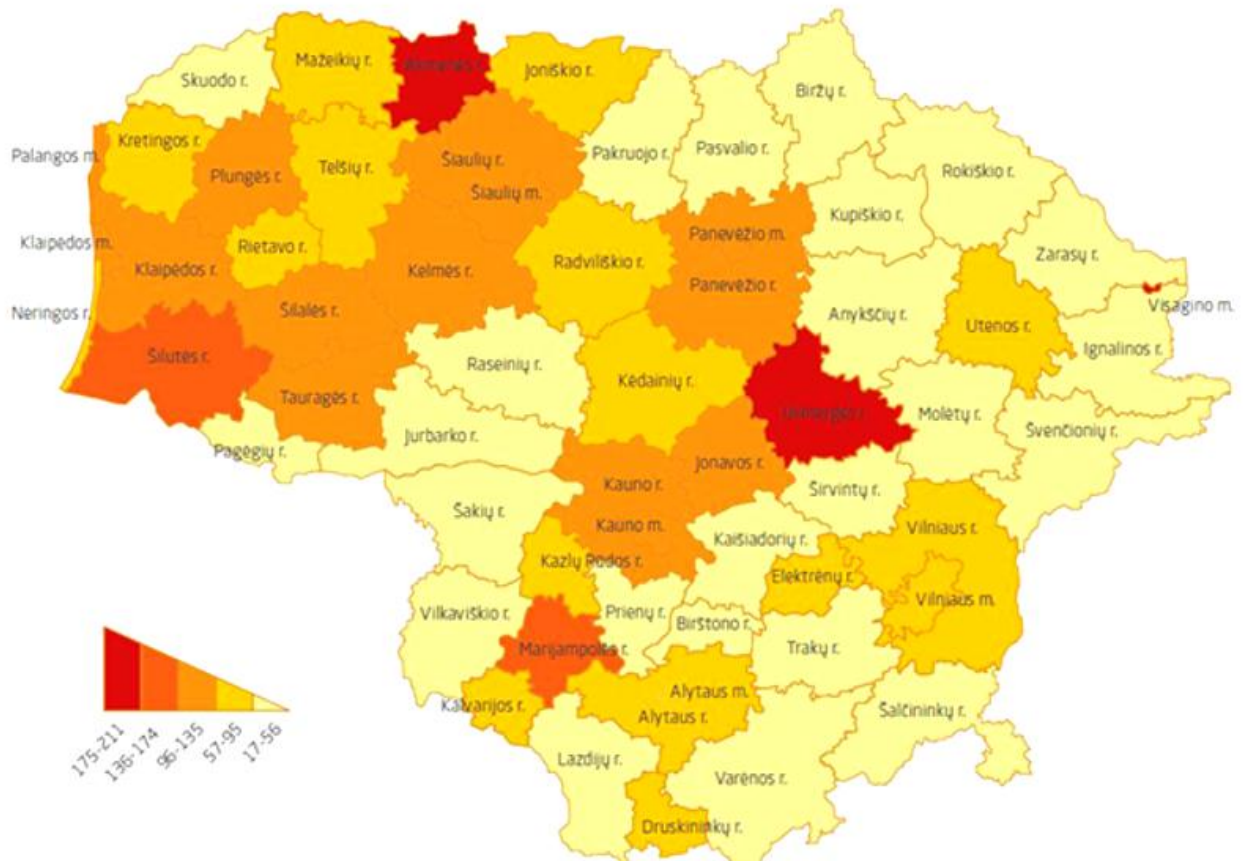

2013 m. kovo 1 d. – 2013 m. gruodžio 31 d. laikotarpiu daugiausia fizinųjų asmenų bankroto procesų pradėta Klaipėdos (39 asm. arba 33,6 proc.), Kauno (30 asm. arba 25,9 proc.) ir Vilniaus (19 asm. arba 16,4 proc.) apskrityse (žr. 3 paveikslą).

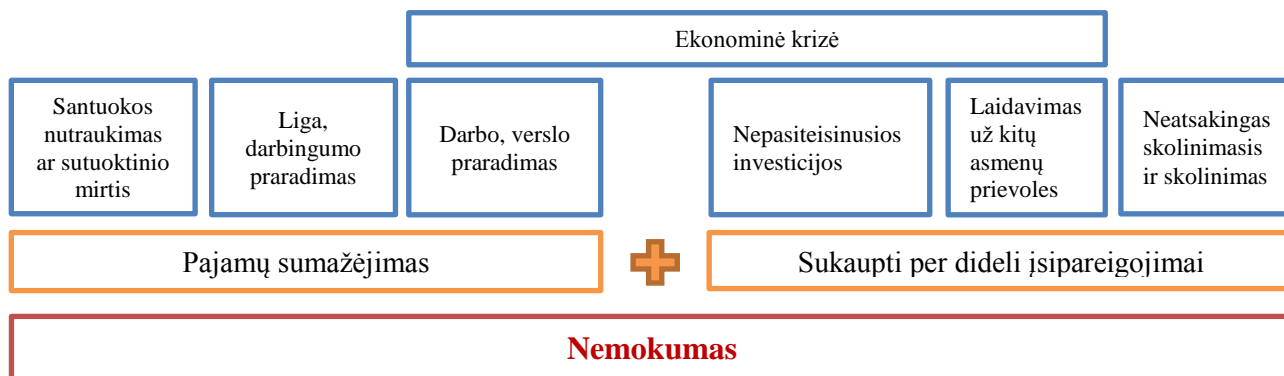
Tokius duomenis paaiškina tai, kad Klaipėdos regione fizinių asmenų pradelsti mokėjimai yra vieni didžiausių šalyje (žr. 4 paveikslą). Tikėtina, kad tokiai gyventojų finansinei situacijai reikšmingos įtakos galėjo turėti nepasiteisinę investiciniai projektai, susiję su nekilnojamojo turto vystymu pajūryje.

Savivaldybių pasiskirstymas pagal pradelstų privalomų mokėjimų atvejų skaičių, tenkanti 1000 savivaldybės gyventojų 2014 m. pradžioje

Išanalizavus fizinių asmenų bankroto ataskaitose nurodytas fizinių asmenų bankroto (nemokumo) priežastis bei teismo nutartyse iškelti bankroto bylą pateikiamą informaciją, pagrindinių fizinių asmenų bankroto (nemokumo) priežasčių apibendrinimas pateikiamas 5 paveiksle.

5 paveikslas

Fizinis asmuo nemokus tampa, kai jo gaunamos pajamos sumažėja ir jų nepakanka sukauptiems įsipareigojimams vykdyti. Nustatyta, kad fizinio asmens pajamų sumažėjimą dažniausiai įtakojantys veiksniai yra:

- **Santuokos nutraukimas ar sutuoktinio mirtis.** Daugiau nei 5 proc. fizinių asmenų, kuriems 2013 m. iškelta bankroto byla, nemokumą nulėmė tai, kad nutraukus santuoką ar mirus sutuoktiniui, kuris uždirbdavo didžiąją dalį šeimos pajamų, fizinio asmens pajamų nepakako prisiimtiems įsipareigojimams vykdyti.
- **Liga, darbingumo praradimas.** Apie 10 proc. fizinių asmenų, kuriems 2013 m. iškelta bankroto byla, nemokumas susijęs su patirtomis traumomis, sveikatos būklės pablogėjimu ir darbingumo praradimu, dėl ko šių fizinių asmenų galimybės dirbti tapo ribotos arba dėl sveikatos problemų teko visiškai atsisakyti darbinės veiklos.
- **Darbo, verslo praradimas.** Didžioji dalis (apie 55 proc.) fizinių asmenų, kuriems 2013 m. iškelta bankroto byla, tapo nemokiais nes prarado pajamas sumažėjus atlyginimui, darbdaviui tapus nemokiam ir bankrutavus ar žlugus asmeniniam verslui (dažniausiai tai darbas/verslas, susijęs su nekilnojamojo turto prekyba, statybomis, medienos gaminių, baldų gamyba).

Tuo tarpu fizinio asmens per didelių įsiskolinimų atsiradimą dažniausiai lėmė:

- **Nepasiteisinusios investicijos.** Apie 10 proc. fizinių asmenų, kuriems 2013 m. iškelta bankroto byla, nemokumas buvo susijęs su investicijomis į nekilnojamąjį ar kitą turtą (pvz. vertybinius popierius), tikintis vertės augimo ir pelningo pardavimo ateityje. Kritus nekilnojamojo turto vertei ir kainoms, atitinkamai sumažėjo ir skolintomis lėšomis tokį turtą įsigijusių fizinių asmenų galimybės vykdyti įsipareigojimus – pelningas turto pardavimas tapo neįmanomas, iš turto pardavimo gautomis lėšomis įsiskolinimai nebūtų padengti.

- **Laidavimas už kitų asmenų prievoles.** Dažniausiai fiziniai asmenys laidavo už paskolas, išduotas asmeniniam (ar šeimos nario) verslui, o įmonėms, už kurių prievoles buvo laiduota savo turtu, bankrutavus, skolų išieškojimas buvo nukreiptas į laiduotojus. Toks dėl laidavimo teisinių santykių atsiradęs įsiskolinimų išaugimas buvo daugiau nei 25 proc. fizinių asmenų, kuriems 2013 m. iškelta bankroto byla, nemokumo priežastimi.
- **Neatsakingas skolinimasis ir skolinimas.** Teismo nutartyse matyti, kad daugumos fizinių asmenų įsipareigojimai buvo prisiimti spartaus šalies ekonomikos augimo metais (2006-2007 m.). Tai lėmė tiek kredito įstaigų kreditavimo politikos liberalumas, tiek pačių fizinių asmenų nepagrįsti lūkesčiai ir finansinio raštingumo trūkumas, kai galimybės laiku įvykdyti prisiimtus įsipareigojimus nebuvo objektyviai įvertintos. Dėl šios priežasties nemokiais tapę fiziniai asmenys sudarė apie 7 proc. fizinių asmenų, kuriems 2013 m. iškelta bankroto byla.

Atkreiptinas dėmesys, kad kai kurioms pajamų sumažėjimo ir per didelių įsipareigojimų sukaupto priežastims (darbo ar verslo praradimas, nepasiteisinusios investicijos ir su laidavimo teisiniais santykiais susijusių įsipareigojimų atsiradimas) atsirasti tam tikrais atvejais sąlygas sudarė ekonominė krizė šalyje. Pirmiausia ekonominė krizė paveikė darbo rinką: darbdaviai, siekdami sumažinti sąnaudas, susijusias su darbo santykiais, mažino atlyginimus, darbuotojų skaičių. Ekonominės krizės sąlygomis gyventojai susidūrė su dideliais sunkumais išsaugant turimą darbo vietą, taip pat ieškant pastovaus ir gerai apmokamo darbo. Nepagrįsta nekilnojamojo turto rinkos plėtra ekonomikos kilimo metais paskatino investicijų į nekilnojamojo turto vystymą išaugimą, o prasidėjus ekonominei krizei nekilnojamojo turto rinka smuko ir tokių investicijų efektyvumas tapo abejotinas. Fizinių asmenų, turėjusių savo verslą, finansinę padėtį pasunkino dar ir tai, kad krizės metu įmonėms susidūrus su finansiniais sunkumais, bandyta jas gelbėti laiduojant už prievoles. Tačiau per ekonominę krizę išaugęs įmonių bankrotų skaičius parodė, kad tokios finansinės būklės gerinimo priemonės nebuvo veiksmingos bei sudarė sąlygas fizinių asmenų bankrotui.

Pažymėtina, kad tam tikrais fizinio asmens bankroto atvejais (1 atveju iš 5), asmens nemokumą sąlygojo ne vieno, o kelių iš išvardintų veiksnių pasireiškimas, pvz. verslo, kaip pagrindinio pajamų šaltinio praradimas, ir kartu atsiradę asmens, kaip laiduotojo, įsipareigojimai; atlyginimo sumažinimas ir santuokos nutraukimas; darbo netekimas ir sutuoktinio mirtis; verslo praradimas ir darbingumo netekimas; ir pan.

Direktorius

Alvydas Geigalas